

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZALLÁS:
Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délen.
Ara évnegyedre 3 ft. o. ó. Hirdetési ár: négyhasábos sorát elsőszor 7 kr., másodsor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.
A „nyilváltási” cikkek sora után 15 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:
Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, nov. 3.

VI.

(D) Utóbbi kitérésünk után visszaszállunk a „P. Hírnök” által felhívott cikksorozatunk folytatására, s e cikksorunkban tárgyalni fogjuk azon feltett harmadik kérdésünket: ha kielégítőbb-e a dicasterialis kormányzás a szakministeri kormányzásnál a keblü ügyek, a belső rend s ügyvitelviszonyaiban?

A magyar os alkotmány az ország minden parlamentaristáját biztosította, s csak a birodalmi közös uralkodó helyzetével önként előállott közös kérdések tartoztak az uralkodói felhatalomhoz, minők voltak a hadizenet és békekötés, valamint a külvilágnak való képviselői intézése.

Ezen túl minden az ország autonómiájához tartozott.

Az octoberi diploma még ugy is, a mint azt a bécsi nem centralista lapok magyarázzák, ezen os magyar jogot csak annyi részben akarta szabályozni, mikép a birodalom közös védelmére szükséges fegyveres erőt, valamint a közös birodalomnak világharabot kereskedelmi ügyeit, ugy azon adót, mely ezen közös ügyek vitelére fordítandó, ne a magyar királyság külön, s megint az örökös tartományok külön, hanem az egész birodalom minden országnak egy közös képviselője szavazza meg.

Ha ezen módosítás os alkotmányán a magyar nemzet elfogadja is, ez által nem lehet elvenni tőle azon autonóm jogait, melyek ezen közügyeken kívül megmaradnak, s az országnak birni kell mindazon joggal, melylyel az egyén bir a társulati kötelezettségek mellett.

Ha én, mint egyén egy közös ügyvitelre kötelezem magam a szükséges kézer és pénz beszedésénél, s részese vagyok azon tesztületnek, mely velem együtt ezen tartozás mennyiségét meghatározta: annak joga nem terjedhet egyszersmind oda is ki, hogy ki-szabja nekem honnan és minő utakon szerezzem elé a kívánt munkaerőt és pénzt, az én kötelességem csak annyi, hogy azt becsületesen kiállítsam.

A magyar királyi korona és az osztrák császári korona népei ily külön individualitások; ha a birodalom védelmére szükséges erő s pénz előállításának mennyiségét és arányát közös gyűlésben határoznák is meg: őket külön illeti azon jog, hogy forrásaikat természetéhez képest honnan és hogyan állítsák elé a kívánt haderőt és pénzt.

A katonai kiállításnak például a legnemesebb módja a toborzás, a mely Angliában gyakoroltatik.

Nehezen hisszük, hogy a toborzás rendszerre az örökös tartományokban sikerülne, minthogy kivéve a tiroliakat, a többi nem igen harcziar nép; ámde a magyar királyság népéből mindig elő lehetne állítani a continenst toborzás utján, ha azt hazafiatióságok intézik, s lelkesedést keltenek fel, s főként, ha a katonai szolgálat nyolcz helyett négy évre redukáltának.

A toborzási rendszerben két haszon van, egyik, hogy a más pályán hasznosan működő erők: műiparosok, gyárosok stb. nem fogatnak el keresetük elől, s az állam productiv ereje ez által nem gyengítettetik; a másik, hogy a toborzott katonát önként s szenvedély vi-szi pályájára, s így jó és bátor katona is lesz, mint a franciaia zuáv.

Mit árt a közös birodalomnak, ha az együttesen meghatározott erőt a magyar királyság ily önként vállalkozó, s így bizonynyal jobb erőből állítja ki.

De ha ezt czél szerit tenni akarja, egy ide vágó keblü szakministerium kell, hol arra képzett egyének intézzék az egész kiállítást valamint az ezen területen fekvő katonaság elszállásolását stb.

Viszont, ha meg van határozva, hogy a birodalom közös szükségére mennyi pénz kell, abból mennyi esik a magyar királyság tartományaira: mit árt a közös birodalomnak, ha Magyarország elzárta jövedelem forrásait szakértőleg felkeresi, Európában friss hitelét szerencsésebb kölcsön kötések által hasznosítja, s magát képessé teszi a királyság arra, hogy belvirágzása alapján a közös birodalom iránti kötelezettségeinek megfelelhessen.

Erre pedig szintén szakministerium kell, mert csak szaktanulmányozás után lehet egy ország államgazdászati előnyeit kideríteni, s azt czél szerit felhasználni.

Ha végre a magyar s osztrák tartományok akár continuus, akár esetről esetre érintkező képviselői elintézi vagy hozzájárul Austria kereskedelmi szerződéséhez a külfölddel, s ezen ügyeket mind végig intézi a közös kereskedelmi ministerium: mit árt az osztrák birodalomnak, hogy a magyar királyság egy keblü közleg birjon, a mely belső kereskedelmét a birodalom kereskedelmi viszonyaiha beilleszse, productioját emelje, s az országot vagyonosabb sorsba állítsa; viszont teheti-e ezt a királyság sikerrel, ha kormánya élén nincsenek szakemberek, a kik tárgyatottan készítsék meg az ide vonatkozó törvényjavaslatokat.

1848-ban csak rögfönzött ministeriumunk volt, és kitagadhatja, hogy szakérők vonatván össze, már is oly eszmék pendültek meg, a melyek tetemes lendületet adtak volna előhaladásunknak. Magunk találkoztunk főként a kereskedelmi ministeriumban oly egyénekkel, a kik nagy kereskedő házaknak huzamos ideig külföldi agensei lévén, világos fogalmakkal bírtak az ország teendőiről, s elragadtak minket fényes okoskodásaikkal s érveikkel.

Hol volt figyelem fordítva a dicasterialis kormányzás által arra, hogy a szegény polgárú, ki a kereskedelmi vagy műipari téren bármely roppant ismeret szerzett s lángeszűséget gyűjtött, befolyjon a kormányzásba?

Minden azokból telt ki, a kik a jogot végezték, s pro honore censuráltak, s rokonai vagy kegyencei voltak a kanczellároknak. Így többé a mostani időben kormányozni nem lehet: tekintsek meg, hogy a 48-i viharok után külföldön levő ismeretlen hazánkfiai közül nevet vívtak ki magosnak külföldön, kik a tudományok terén kitűntek, mint Xantus, mások aranyat vertek Californiában, mások nagy kereskedést alapítottak Konstantinápolyban; mindenki életre vergődött a ki itt hagyta hazának határait. Ha a józan haladás képességétől e rendszer ugy el zár, tartható-e ez valjon oly követelések előtt, melyek a törvényhozástól sikert és termékenységet várnak.

Nézzék meg csak a most divatba hozott törvényjavaslatokat, melyeket a dicasterialis rendszer termelt.

Mi nem akarunk itt bírálatokba bocsátkozni, csak ismétljük azt, a mit kintű hazánkfia H. H. egyik utóbbi cikkekben lapunkban elmondott azon sok elvesztegetett költségről, a mely a földmérések alkalmával el kelt, a nélkül, hogy azon compact eredményt vonta volna maga után, mely a tagosítás s telekkönyvezés határozott előmunkálatait állította volna elé.

Nem vezette ez intézkedést belső szakértelem, ám pedig az államháztartáshoz való képesség többé nemcsak a jog- és hadismeretet feltételezi, de az államok fűtényezője let az államgazdászati tudománya.

Im a bécsi lapok magok elismerik a magyar autonómia előbb említett jogait, melyekkel a birodalom másik fele ma tetteleg bir s elismerték többen közülök, hogy a mostani nem egyéb, mint a császárság másik felének suprematiája az inuussó felett, utaltak régebben s közelebből is keblü autonóm jogaink elkülönítésének s szakérti kormányzatunk szükségére; és mi vitatkozunk ellene! mi tartuk fenn e sorvasztó állapotot, midőn tudhatjuk pedig, hogy (T.) ur azon indítványát el nem fogadja örömet Austria, mely a mi dicasterialis rendszerünket azáltal akarja fentartani, hogy Austria is hasonló rendszer alá vetessék.

De a belső ügyvitelre is képtelen a dicasterialis rendszer, a népfelszabadulás ténye után, s minthogy e kérdés a municipalis jogok körébe is vág, tüzetesb tárgyalást igényel, erről jövő cikksorunkban fogunk szólni.

Egy kis észrevétel a moldva-oláhországi missio részéről

E becses lapok oct. 25-diki számában bukaresti levelező lelkész t. Koos Ferencz ur, miután az oláh kormány hadiereje s általában fegyverkezleteiről ir, visszatér természetes köréhez a templomhoz, de ugy látszik, hogy a sok fegyver között járván, valamit hozott palástja alatt, mit egyelőre csak megmutat, hogy lássuk. E fegyver se nem ágyú, se nem kard, hanem ezeknél élesebb: a bizalmatlanság, melylyel t. társam jónak látja megczáfolni a prof. lapban tett azon közléstünk, hogy templom építési segélyt minden prot. kormányhoz folyamodtak. Midőn mi ezt Koos urnak saját szájából hallottuk, s felkértünk irni valamit a bukaresti új templomról, melynek történetét t. Koos ur előre megirta, hogy így beteljen ama furesa igazság: „születés előtt keresztelő”; távrol sem sejtők, hogy ez megdöbbenést fog okozni, mert bizony a kicsi közlésért, midőn a nélkül is van elég ellenszélünk és nyomoruságunk, a szent békességet fel nem dozzuk. Azonban, ha így történt, fájó szívvel ugyan, de elégtétellal családunkat ünneplésesen kijelentjük s nyilváníjuk, hogy a bukaresti templom nem történt minden prot. kormányhoz folyamodás, hanem csak a hollandushoz. Ugyan kérdem mi szégyenítő, ha a többiekhez is történik. Ezért kár volt megnevezni. Minden e tárgy körül további észrevételt elhagynak, ha nem mondja t. társam teljes jó akarattal, hogy a missió szakadasi hajlama daczára is pártolni fogják. Közönjük, de nem boru nélkül kérdjük: jól esik-e az éhezőknek egy falatkényer, kinek lelkét előbb magunktól elvertük. Mi soha nem mondtuk, hogy kizárólag mi szolgáljuk a nemzet érdekét s egyedül mi, a missio érdemes a nemzet pártfogására; de midőn a bukaresti egyház, Istennek hála, annyilag meglehető helyzetben van, míg a missioiban levő négy rendes egyház papjainak, tanítóinak a mindennapi kenyere sincs mindig, s mi magunk sokszor könnyel áztatjuk keserves falatjainkat; ezt tekintve nem is számítván, hogy t. Koos ur még a templom építése előtt azt nyilváníta, hogy a bukaresti egyház ünnepeiből épít templomot, ki kárhoztatna minket, ha magunknak kértünk, s kérésünket igaz érvekkel támogatjuk. Bizony nem irigylendő ez a mi sorsunk. Még egy krajczár fizetésünk sincs, s minden egyházunkban, ha nem tanítjuk a gyermekeket, nem élhetünk, tessék megnezni bár kinek is a missio egyházait, melyekben a mindennapi kenyérrel nem bőven töltött papot a papi teendőknél kívül a gyermekek tanítása körül látja, s míg ez így van, addig Bukarestben a fegyvereket számlálják, a mi más uton is tudva lesz, ephemer becsü hirlapi leveleket irnak stb.; a magyar nemzetiség ügyét így emelik. Midőn ez tudva levő dolog t. Koos társunk azon észrevételére, hogy a missio bölcsője 1815-től a bukaresti egyház volt, mi azt mondjuk, hogy a missio bölcsője a boldog emlékezteti S. kei lelke volt, s ő utána fájdalom egy missionarius papja sem volt Bukarestnek. Isten ments, mintha ezzel t. Koos társam buzgalkodását ignorálni akar-

nám. Ha valaki becsüli az érdemet, én vagyok, ki aziránt legnagyobb tisztetletet és méltánylást tanusítok. O telt, faradott, s ha mint közelebbi levelében irá, nem is járt házról házra Bukarestben, melyet néhány buzgó egyháztag tett: a körülmenyekhez képesti szükségleteket betöltötte, s ha neki csak a gyarapítás dicsősége maradt, az elég szép és nagy mező, s teljes betöltéséhez mi Istentől erőt és kitartást kívánunk. Nincs nekünk semmi szakadasi hajlamunk, csak saját határozott irányunkat tartjuk meg, míg küzdünk árjába nem merülünk.

Védurunk gyanánt az egész magyar protestans egyetemet ismerjük, melynek egyszerű köntöse, ha annyi viharok által tépetett is, mint eddig adott, ugy ezután is reméljük, fog annyi tápláló meletet adni nekünk, mintegy nagyhatalmasság fényes palástja adott.

Menjünk saját utunkon, s ha egyebet nem tehetünk, ne kényszerítsük egymást keserű nyilatkozatokra. En mint eddig nem kérdeztem t. Koos társamat a tisztelt szentegyház, honnan vetik az engedélyt elkölteni templomépítésre a Magyar, Erdélyi s más protestans országokból gyűjtött capitalis felénél többet? Semmit, de semmit nem kérde ezután is, mert van nekem e szegény, de határozottan magyar missio ügyével elég dolgom és keserűségem. Most már az utazás gyértülén, 40-50 gyermeket kell tanítanom mindennap, s ez idő szerint egyedül, mivel a volt tanítónak fentartását nem biztosíthatam; azt pedig, hogy más is anynyival megérje, mint én: nem követelhetem! Nincs tehát semmi vesztési való időm, s ez észrevételeket sem teszem, ha oly nagy tisztetlettel nem viseltetem a hazafi közönség iránt, mely előtt igazán és nem képmutatva állani nekem mint egy kegyeletes szent ügy virovjének mindenkor édes óhajtasom s erkölcsi kötelességem!

Béke és szeretet velünk!

Ploest, oct. 30. 1864.

Czelder Márton.

Nyilatkozat.

A „Kolozsvári Közlöny” 126-ik számában a hirdetések hivatalos rovatában 6531 kormánysszéki elnök szám alatt azon felszólítást olvasom, hogy a Kis-Küküllő folyam szabályozására vonatkozó, egy mérnök Geisler által 1848 előtt, és egy mérnök Székely által 1850-en innen készített térkép holléte tudakoztatik, miután 1861-ben magán kezekre jutottak.

Mint ő cs. kir. Felsége által 1861-ben ki-nevezett küküllőmegyei főispán kötelességemül tartom ezen az egész megvétel nagyon érdeklő tárgy iránt azon időből felvilágosítást adni, miután ugytűnik ki a hivatalos felszólításból, mintha azok 1861-ben a megyei levéltárból kicsempészettek volna:

1) Mi a Székely mérnök ur által készített térképet és tervet illeti, azok 1861-ben és azelőtt nem voltak a megyei levéltárban, sőt több sürgetésem daczára is biztos tudomást nem szerezhettem; erről legbizonyosabbat tudhat Székely ur, ki talán arról is értesíthet, hogy az akkori kiszállított biztos (Keis-Comissar) Medvécs, hová, leghihetőbben az akkori Statshaltereihoz küldötte fel.

2) Mi a Geisler által készített térképet, illetőleg tervet illeti: ezen tervnek kikerestését kötelességemnek tartottam, s a levéltár egyik zugában már fel is leltem, és annak következtében, tényleges főispánságom alatt több hivatalos gát-szabályozás is történt. A megye kormányától való eltávolozásom idejében ezen térkép, illetőleg terv a levéltár előszobájának jobb oldalán levő polcz tetején volt; ezen idő 1862-ben februárban volt; hogy hová lett azóta már felvilágosítást nem nyújthatok, miután tetszett a jelenlegi tisztségnek a levéltári irományokat kivetni régi helyükről, és feltétni a padlás tetejére, és tetszett később a megyei bizottmány kifejezett határozata ellenére azokat Kisküküllővárra hurcoltatni, miért legcélszerűsabb leend ennek megkeresését a jelenlegi tisztség által eszközöltetni. Hogy pedig önmagam, magán használatra el nem sajátítottam, vagy másnak kiadtnál nem engedtem, bizonyosságot tehet a levéltárnok. Sőt ez évben october 4-én többek előtt megkérdeztem, a levéltárnokot ezen térkép illetőleg terv holléte iránt, ki azt felelte, hogy

bizonyosan emlékszik, mikép 1862. februárban a tényleges főispánságtól való elmozdításom alkalmával az általam írt megjelölt helyen volt, de hogy azóta hova lett nem tudja. Tehát valótlán fölmentesen alapul, hogy 1861-ben magán kére jutottak volna az irt térképek, sőt hogy későbbben is eltávolított volna, hihetetlennek tűnik fel, mivel az irt terv több nagy térképből állván nagy tömeget képez.

Szász-Bonyha, october 21-én 1864.

Gr. Bethlen Farkas.

Tatrag, oct. 30.

Helyzetünk és teendők.

Eszméket eszméket szülnek; de ki elég erős hittel s belátó bölcs lélekkel bír, némi előtérbe vonulni látszó téveszmék miatt nem enged megrendíteni magát elvűléseiben.

„Hosszu küzdés után réppart jutottunk, hová a sors vetett...” mondá Kemény Zsigmond „Forradalom után”-jában, és kérdem: ki volt azon bölcs a szerencsétlen 1848 után, ki azt állította volna: hogy a nyert réppart az, melyben megállapodva nemzeti életünket észlelygaltá módon tovább folytathatjuk?

A politikai tér reánk nézve nem mutatkozott eddig a cselekvésre alkalmasnak.

Egyébíránt élet nincs pezsgés nélkül. Egyéniségek millióiból álló nemzetizmegnél is az élet forrás, pezsgésben mutatkozik. Rab lélek az, mely tompá nyugalomban áll.

Egyénéknél a gondolkodás módját korlátok közé szorítani nem lehet, és a valódi mi-vélt magyar ilyet nem is akar, véleményét tünni tud.

A mely eszmé gyakorlatias és alkalmasnak bebizonyulva, egy egész nemzetet kebelében él: az nem félhet; az nem egy gertyaláng, mi egy fúvattól alszik el.

Nem igen nehéz belátni: mily szerep jutna a jelenben jelesbjeink számára. De a nemzetek élete nem mint egyedek; századokba határozzák az, nem években és nem vagyunk oly bizmatlanok jövőnk iránt, hogy „Hannibal ad portas”-t gondoljunk minden nemzetiségünk egén sőtét színeben elvonuló jelenetben. Sietnénk minél hamarabb a nagyság fényfokán láthatni nemzetünket.

Mi hiszünk, hogy az összbírodalomnak és dynastiának csak egy lehetünk erős támaszai, ha a nemzeti akadálytalan fejlődhetőség fokozza önértéket és keblünk erejét. Egy levert, bizalmában megrendített sereg se maradt még ura a harcmezőnek.

Jelesbjeink kebelében most is oly tiszta vér buzog, mint őseinkben a hajdanokban; ők is készek volnának, ha kell meg is halni, mint Zrínyi és Kodrus, Kemény Simon és Leonidas; de hát az érett megfontolás félrelökésével könnyelmű rajongókká engedjék-e magokat? Vagy tán jobb volna úgy tenni, mint Kortéz Fernandó; felgyújtani hát meggett a gályát, s nem menekülni. Hej! érzem én, mint sajog sok jelesbjeink kebele, távol kellelven lenni a földszálatól.

De a tetteknek nem csak egy mezeje van. Ha egyik mező silány és terméketlen, az éber és okos gazda nem mulasztja el mivelni a másikat, a tán termékenyebbet. „Minden pálya dicső, ha belőle házadra derül fény”, mond Kőlcsey.

Nemzetbűlcünk Deák kimondá a népnevelés jelszavát. Érti és érzi is azt minden főzőn fia nemzetünknek és szükség, hogy ez eszmé körül minél többet mulassunk e jelenben.

Említem-e: hogy mily lassan foly a szervezkedés népiszkoláink körül? Említem-e: hogy önfenttarthatásunkért alsóbb iskoláinkban — ha már a jelszót tudjuk és érezzük — mily irány felé kellene inkább grávitálnunk?

Egy tekintet a nyugat miveltebb népeire, mindjárt eszünkbe juttatja, hogy mi a népéletben segédesszéve iskoláinkban nem sokat bajlódunk; hej! pedig a pangó földészet, gyűlölet és eperfenyészés, selymeszet s több efélék elmozdítását, ha csak a régi „Impressum” fajunk nagyobb részénél az ábecze, mellett a tankönyv — reményleni nem lehet.

Józan, vallásos, munkaszerető, a gazdaságot józanabb alapelveivel megismerkedett egyénket kell a társaság számára nevelnünk; teamentlenül kell alkalmat, hol a célszerűségi bilincseiből még alig kibontakozni kezdett iparos osztály tevékenyebb, életrevalóbb és versenyképesebb válhasson.

Sok szépet olvasék ezeltől 17 évvel realiskola felállításáról a székelyföldön, a szándék szerint Székely-Udvarhelyen; csak az egy gyergyó-remeteki derék honpolgár Dávid Antal 10,000, Baló István 1000 forintot ajánlott vala e célra. Ajánlatok mások is, de hogy és mi történt azzal, róla mindaddig hűségesen hallgat a kronika.

Közlelünk, a székelyföldön tűnedezenek föl naponként több-kebb jelei a népiszkoláig körül mozgalomnak; Csernát, Dálnok új tanítói állomásokat létesít, Zágón is már négyre

emelte fel a tanítók létszámát. Uzonban is a lelkes szerény honfi „Tatragi” évekkel elélt megvétel nagy áldozattal alapját egy második iskolatánító állomásnak, és fájdalom! a derék alapító nem érhet még meg, hogy tanítói lak és iskola épüljön. Kézdí-Vásárhelyen egy alreáliskola felállíthatása éppen nem tartozik a leguagyobb nehézségek közé.

Ha népiszkolák jobb állapotot, a szükség nyomasztó terhei alól menekülést, a függetlenebb önálló létet akarunk biztosítani, ha lelkes uraink által annyi áldozattal életre hozott s az idők viharai között mindaddig fentartott gazdasági-egylet működésének a nemzet javára minél tágabb, gyümölcsözőbb tér akarunk teremteni: törekedjünk még népiszkoláinkban is — a lehetőségig — a realirány felé. A realirány felé — mondom — nem csak elméletileg, de gyakorlatilag is. Egy szorgalmas néptanító ily irányban példányképpel lehet közönségben.

Haladásunk felette lassu, pedig az idő nem vár. Minden óra, melynek nem szakítjuk le virágát, egy üres lap, miről a jövő nemzedék semmit olvasni nem tud.

Most, midőn a politikai térre lélekszorongva gondolunk, ha figyelmünket a tettek fenemlített színterére fordítjuk: meghozandja az is illő mértékben gyümölcsét a nemzet számára. Így is megtehetjük, hogy népiszkolák anyagi és szellemi virulból lét környezetében bármi vésszel bízon bátrán szembenézhét, s óhajtsunk is csak az: hogy

„...a nemzet mintegy férfi álljon,

Erczkarokkal győzni a viszályon!”

Bartha Károly,

iskolatanító.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Dézs, oct. 30.

Műkedvelőink egy pár bavi szünetelés után ismét felleptek, új egyének csatlakoztak a társulathoz, mely sokat erősödött. Velekedjenek bármiként a műkedvelő társulatok felől némelyek, kárhözassák bármiként az általuk műkedvelősködni dühnek, korunk manijának nevezett működést, mi mindazonáltal csak méltánylással említhetjük a fiatalság buzgalomát, mely ment minden önzéstől s egyedül csak a tiszta öntudatban találja fel jutalmát. Hiúság csiklandoztatás, kitűnni vágyás tetszelgéssel valódiak sokszor e műkedvelőket, de hiszen hiba-e, ha valaki kitűnni akar a szépen és jobban, tetszeni az emberekben; az ily hiúság bárkinek jól áll. A közönség részvéte kizsákmányolásával se valódnak a szerény tagokat, mert még az erkölcsi kényszer fegyverével se élnek, a közönség ellenében minden krjáról a jövedelemnek számolnak, s tetemes összeggel segítik elő a jöcét. A működő tagok társadalmi könnyűségét s finanszírozásátánál a színi gyakorlat által, s e mellett a hazai nyelv s nemzeti irodalomnak válnak terjesztői s kedveltetőivé, s finomabb műveltséget, a nemesebb erkölcsöt, az erény példait, s a bűnök rosz következtetéseit tüntetve elő a szavaló művészet s előképek megtestesítése, s előtűntetése által, mert hiszen a színpad, az élet iskolája, s nem hibázunk, kik oda tanulni járnak.

Színre hozott Szigligeti „Mama” című jó irányú társasági vígjátéka, mi lehető pontossággal adatott. Décsi Irén kisasszony mint a „Mama” feledeti, hogy egy fiatal leányt látunk szemünk előtt, oly híven játszott. Pécsi Poli (Erzsi) természetesen, Szeremlei Julia (Czeccil), oly ügyezettel játszottak, s helyesen fogták fel szerepeiket, mint bármely színész. Kitűnő volt a maga nemében Németh János (Szeffli), Décsi Károly (Ugró Miska) Váradi (Berkli), Décsi Dezső (Akos) szerepében jeleskedtek, a kedves kis Tégási Ida, mint szoba leány élénk játékaival tűnt ki. Az előadás jövedelme a nő-egylet rendelkezése alá adatott, mi mintegy 50 frtot tett.

Köszönet a műkedvelőknek az emberbaráti cél elmozdításért.

A keblü egyházi tanács elnökségéhez a napokban egy jeles kis tankönyv kézírata lön benyújtva iskolai használatra ajánlás végett, mely igen czélszerűen van dolgozva, s hiányt pótol tankönyv irodalmunkban. Címe: „Erdély földrajza”, általános előismeretekkel tanmódszerűleg bevezetve, iskolai használatra írták: Turbucz Ferencz dézsi kisdudó és Albisi Ferencz ur láposi ev. ref. tanító. Nem kékedünk benne, hogy a maga nemében jeles dolgozat, mely Bilcz rendszere után van dolgozva, s melyről átolvasás után itélünk, ajánlatj fog. Turbucz ur, kinek Szentfőrténetei s Ábeje általánosán méltányoltatik s jó keletnek örvend, nevelési irodalmunk szorgalmas munkássá gyakorlati ismereteit tanulmányozással öregbíti.

Nagy és élénk fogalmat idézett elő egy a napokban megfordult posztó- és gyapott-szövet kereskedő, ki egészen incognitó egy helybeli fogadóban vonta meg magát, s egy pár frtal olcsóbban árulá kelméit, mint ren-

desen más erdélyi kereskedők szokták, s éppen ezért oly jó keletnek örvendett, hogy a látogatóktól alig lehetett hozzá férni, pedig még hirdetést se hordoztak, míg egy szép reggelen megjelent nála egy rendőrbiztos és felszólította, hogy rögtön távozzék a városból, mert itt nem szabad rendkívüli időben oly olesón árulni csak vásárok, de előbb mérjen nekí abból a frtosból, és ugy történt; ő elmenetett, éljen a concurentia! s okosodjanak a dézsi drágás kereskedők, de azért ne kridázzanak.

Az ideai termés eredményéről nem sok jót írhatok. Búza termés középszerű, törökbuza rozsa, a kora dér és hűves ősz megérését akadályozta, annyira, hogy törökbuza szűkétől tarthatni. Hűvelyes vetemény, hol az áríz el nem sodorta, elég. A szőlőt sokan töven hagyták, érett frtűket nem igen lehetett találni. A gabona ára közlebbi heti vásárunkon: egy pozsoni mérő taszta búza 3 frt, rozsa 1 frt 80 kr, zab 80 kr, törökbuza 1 frt 20 kr, marha ára leszállott, egy font hús mégis 12 kr o. é.

Fogarasz, nov. 1.

Rég óhajtott levelezői tollunkat igénybe venni, de itteni sivár jelentünk mind csak a jó reménybeni lét kor, mind csak szép szóval sigrétekkel biztatnak, hogy „jón, kormányzéki biztos Haupt Frigyes ur ő méltósága”; igen, ezen még 1863-ban dec. 16-kán a felséges kir. főkörmányszéktől „várossá” ünnepélyesen beiktatott, kibirdettett, s minden külsőségek megtörténtét átformított várost valahára belsőleg szervezni...; dacára annak, hogy még kormányzéki biztos szállása iránt is távirattak, követség is volt a tavaszon kérényezni, s a fels. k. főkörmányszék még folyó évi június 24-kén 18,956. szám alatt ki-rendeli a szervező biztos mielőbbi kiszállt; továbbá a jeleni ideiglenes tanácsot képviselő ideiglenesen visszaállított városi hivatal több rendben feljajdulván s hűn esetelve, hogy méltoztat a felséges kir. főkörmányszék érelyesen rendelkezni s a szervező biztos urat kiküldeni, mert a közügyek menete a szükséges személyzet hiánya miatt fenakad stb., új-ból csak biztató reményeségteljes választ nyere, hogy 14 nap alatt jön Haupt F. ur ő méltósága; de fáj, hogy egy előhaladásra, s öntudatra ébredt iparos város jelene s jövő felvirágoztatására, ő Felsége kegyelmes s nyílt akaratával szemben, lehet a tényleges kifejeést gátolni, s a bizalmatlanság csiráját a kezelő hatalmi közegek iránt növelni; igen nyíltan mondom, egy jelenben anormal helyzetű, s vegyes népelemű várost, a mely hivatalosan ki van kebeleztve Fogarasz vidékéről (de tényleg nem levén szervezve, mind csak diurnistákkal kezeltet egybehalmazott ügyeit! polgári ügyeibe még mind — vidéki ültök, mint kiküldött egyesbíró itél—stb. stb.) nem akarunk, vagy nem óhajtanak vélegesen szervezni, ez által a kellő rendet, mint a társadalmi élet fökellékét valahára meghonosítandók.

A legnyomasztóbb itt is, mint mindenütt az ideai áríz s sok eső miatti silány termés, a kukuricza éretlen s csaknem zöldeni kénytetett leszedése, az ősziek gyengén eresztése s kötelessége (mely a gazdasszonyoknak elég gondot ad), a koráni erős derek mindent le-sorvasztva, szűretet itt is az Olt jobb partján tökéletesen megsemmisíté; egy nagy csapás másikat érve, az adót mégis kérik, holott vetni — készpénzzel drága napszámosokkal lehet csak boldogolni, s gyenge eresztése miatt a kalangyának cséplőt csak készpénzen kaphatva — a termés újból meg van vásárolva; az itteni gabona ára jelenben következő: tisztabúzának kis köbfe 4—6 frt o. é., kukuricza 4 frt, rozsa 2 frt 40 kr, zab 1 frt 40 kr, a mely a termést tekintve elég olcsó. de hiába, a vásárlók itt is izrael pénz-forgató fia levén, ők szabályozzák, a melyen az adótot vagy katonatartástól elkényszeredett szegény ember, mint egyedüli menhelyen kénytelen megnyugodni, nem levén mód benne tova szállítani, mint a boldogabb helyezett tartományok.

r. l.

Kiigazítás. A „K. K.” 128. sz. a. m. vásárhelyi nő-egyleti tárlatról tudósításban kiigazítandók: Kőnczei Kakutsi Károlynak mixed judes vegyes ugor-kért; Vadadi Váradi helyett, öz. báró Kemény Pálné spárga nem sárga dőblezett; orvos Csiki Józsefné helyett Jánosné.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A nőegylet által a redonte-ban rendezett tárlat az idén is szépen sikerült, s a megnyitás első órájától fogva folytonosan szép számú közönség által vála látogatva. A kiállított tárgyak, a gazdasszonyi kézműipar, termények, s közbe-közbe művészet köréből a jókora teremben meglepő csinnal és gazdag választékoságban elhelyezve, széles tér nyújtának akár a pusztá kíváncsiság, akár a ko-

molyabb szemlélődés élvezetdús kielégítésére; s ha hozzá tesszük, hogy a tisztéggel megbízott hölgyek nemes feladatuk megoldásában épp annyi szeretetreméltséggel s tán több bizottsággal versenyeztek, mint tavaly, valóban nem csodálhatni, hogy a tárlat eleitől végig kitűnő vonzerőt gyakorolt a közönségre. A tárlat eszméje, ugy látszik, igen életrevaló, s hölgyeinknek dicsőségére válik, hogy azt a humanistius czél érdekében, melyért e gyöngyöd nemes kedélyek küzdenek, oly ügyesen, tapintatosan, s oly kitűnő sikerrel való-síták. És az érdem koszorúja e tekintetben szépen oszlik meg az elnökség, választmány és egyes tagok, valamint a titkár közt, a kik nemes fáradozásának szép sikerét örömmel jegyezzük fel napi életünk krónikájába.

— A „Kolozsvári nagy napár” 1865 ik évi folyama egy csinos színezett tájképpel megjelent. Szerkesztője K. Papp Miklós, kiadója Stein János. A napárban jeles íróink dolgozatai olvashatók, s egy pár igen érdekes és nagybecsű hagyomány régebb íróink műveiből. A napár általában ugy külsőre mint beltartalomra a versenyt bármelyik magyar napárral kiállja, s így azt teljes joggal ajánlhatjuk a közönség figyelmébe.

— Ismét egy áldozata a legszomorubb elhatározásnak. Kolozsmegei levéltárnok D. L. fia folyó hó másodikán este főbe lötte magát.

— A bécsi lapok közlik a magyarországi szláv és oláh lapok nyilatkozatát a kormány legújabb lépéseiről. Idézék a féléhivatalos „Domobran”-t és „Národne Novine”-t, ugyszintén a „Pestbudinske Vedomosti”-t, melyek mind örülnek a magyar országgyűlés közel összehívásának (a „Pestbudinske Vedomosti” a széles reichsrath összehívását is örömmel üdvözl). Idézék továbbá az oláh „Telegraful Roman”-t, mely a hivatalok új szervezésének örvend. „Csak így lehet — ngymond oly országgyűlés, melylyel szóba lehessen állani.” Mindezen nyilatkozatokat, mondanunk sem kell, hogy különösen a féléhivatalos lapok jegyzik fel örömmel. De a „Nene freie Presse” megirigylő örömeiket megjegyezvén: Mind-ez szép; csak hogy a magyarok alkalmasint más véleményen vannak, mint az oláh lap, mely az octroyált új szervezettel szűkséget nem látja az országgyűlés egybehívása előtt. Már pedig elvégre is áll, hogy Bécs fölől mindennek felett a magyar nemzettel óhajtják a kiegyenlítést, három év alatt pedig tapasztaltuk, mily kevéssé meggyűnt a „Telegraful”-al és „Vedomosti”-val, ha a magyar közönség passiv ellenzéki állásukban maradnak. M. S.

— A „Nürn. Corr.” bécsi levelezője a következőket írja: Mint egészen megbízható helyről értesülök, a magyar kérdés gyorsan halad megoldása felé. Schmerling államminis-ter, ki, ha a köztudomásu „Várhatunk” jelszót nem is mondta a magyar kérdésre vonatkozólag, ezt mégis itt is követé, a leg-újabb napoleoni sakkhuzással szemközt végre belátja, hogy sürgőseleg itt az idő, a Magyar-országgal kibékülés előkészítésére. Ennek első következménye azon határozat volt, hogy előbb hivattassék össze a teljesb, s ezután a szűkebb birodalmi tanács. E rendelkezést, melyet a független szabadevűt bécsi lapok jogosan támadnak meg államjogi indokokból, néhány magyar pártvezér mint az első feltétlen engedményt követeli. A magyarok a szűkebb birod. tanács működését a teljesből szigoron megkülönböztetnek akarják tudni. A Deák-párt egy igen kiváló tagja, ki a múlt héten Bécsben volt, többször hosszasan értekezett az államminis-terrel. Mint jó forrásból hallhatni, a legkeblekenyebb módon nyilatkozott, míg Schmerling ur a maga részéről azon biztosítást adá, hogy a magyarok kielégítésére a lehetőségig fognak engedmények tétetni. A dualismus, ha tetemesen módosítva is, folytonosan több tért nyer.

— (Ismét egy végzetes párbaj.) Düsseldorf múlt hó 24-ről írják, hogy Fürstenberg gróf és Hochwächter báró között halálos párbaj történt. A párbajnak porosz földön Aachennél kellett volna történnie, de hatóság nyomába jött a dolognak s a feleket üldözöbe vette, kik hollandi területre menekültek. Itt 10 lépésnyi távolságról ment végre a párbaj. Először Hochwächter báró lőtt, de a nem talált. Fürstenberg jobban célzott és ellenfelét hasba lötte, mire az összerogyott. Fürstenberg és segédei menekültek, a báró másnap meghalt.

(H) (Buzgalom a magyar nyelv terjesztése ügyében.) Alsó-Pélen Hunyady László gróf az ottani tanítóknak valláskönyvség nélkül szép darab földet hasított ki tulajdonából azon kikötéssel, hogy a péli tót-ajku tanulók a próbatéteken ezentul magyarul is feleljenek, és a magyar nyelv rendes tantárgy legyen.

— A jelesen szerkesztett s kiállított „Ország-tükre” című képes lapot Szokoli Victor-tól Gyárfás Ferencz vette át. Szokoli „Hazánk és Külföld” cím alatt új képes lapot indít meg, melynek tüzetesebb programját a jövő decemberben küldi szét.

— A bécsi „magyar gyorsíró-egylet“ elhatározta f. é. oct. 25-ikén tartott gyűlésében, hogy elnökségének vezetése alatt egy 5 hónapig tartó tanfolyamot nyitand a magyar gyorsírás megtanulására; egy részt azért, hogy a Bécsben tartozkodó magyaroknak a gyorsírászat érdekes és újabb időben mindinkább nagyobb jelentőségű művészetének megtanulására kényelmes alkalmat nyújtson, másrészt azért, hogy elvállalható országgyűlési munkálatokra alkalmas erőket képezzen ki.

A tanórak hetenként kétszer fognak tartani: kedden és csütörtökön, és pedig a tanulóknak kényelmére kedvenc estéli 7—8 óra között az egyet helyiségében: Belváros, Salvator-utca 10. szám alatti Pazelt-féle kereskedelmi tanintézet termében.

A tandíj havonként 1 forint, mely az egyet pénztárnokának, Náznánfalvi Máté Farkas urnak, az egyet helyiségében havonként előre fizetendő, szegényebb sorsu tanuló ifjaknak, azonban az elnökséggel előleges érintkezés folytán elengedhetik.

Az első előadás, melyre a tisztelt részvevők már rajzonnal és papírral ellátva megjelenni kértnek, november 3-ikán (csütörtökön) pontban estéli 7 órakor fog megtartatni.

— A Buda-Pesten megjelenő időszaki nyomtatványok száma jelenleg 57-re emelkedett, melyek összesen 64,740 példányban nyomtatnak. Az eredményeket a lefolyt harmadik évnegyed eredményeivel összehasonlítva kitűnik, hogy a jelen utolsó évnegyedben a példányok száma 11 időszaki lapnál 1815 példányban szaporodott; míg másrészt 25 lapnál 4175-tel fogyott. A múlt évnegyedben öt időszaki lap megszűnt, s egy új keletkezett. A most megjelenő lapok közül 39 magyar, 14 német, 3 román s 1 tót nyelven szerkesztetik; 11 a napilapok osztályába tartozik, a többiek heti vagy havi lapok. Tartalomra nézve van közöttük 13 politikai, 13 szépirodalmi, 11 szak-, 7 nép-, 4 egyházi-, 3 divat-, 4 élelmezési, s 2 ifjúsági irat. (S)

— Kimutatás a kolozsvári kisegítő pénztár-egylet forgalmáról oct. havában 1864.

Bevételek:

Pénztármaradék a m. hórlól	1,046 ft 31 kr.
39 új tag 72 részvény után	5 ft
Havi, rendes és rendkívüli befizetések	14,704 „ 99 „
Könyvdíjakban	39 „
Kamat, provisio és váltódíj	2,112 „ 2 „
Bélyegdíjakban	121 „ 75 „
511 tag által visszatérített kölcsön	114,291 „
A bevételek összege	132,675 „ 07 „

Kiadások:

532 tagnak kölcsön	121,129 ft — kr.
Tisztviselők fizetése	181 „ 32 „
Irodai kellek	137 „ 80 „
Bélyegre	120 „
Kamat	38 „ 50 „
Tőke visszatérítés	8,987 „ 39 „
Szegélyezés	130 „ 50 „
Pénztármaradék	1,950 „ 56 „
	132,675 „ 07 „

Kolozsvárt, october hó 31. 1864.
Taufner Ferencz, Gelich János, Wagner F. igazgató. könyvvizető. pénztárnok.

Figyelmeztetés! Pesti Béla tudós-társasági levelező és temesvári iparkamari titkár urat tisztelettel figyelmeztetem, hogy az általa a kir. kormányzatság útján kért falvak leírása Csikszék községeiből is a tisztséghez beiktatottak kezébe szolgáltatás végett, mely munkálatok (a mint egy néhány szerencsém volt beállapított) kevés kivétellel oly hanyagul és felületesen készítették, hogy a kívánt célzatk elérésére semmi esetre meg nem felelők, nem érdemesek arra, hogy Csikszék határait elbagyják, annál kevésbé, hogy az ön kezébe jussanak; s ha mégis e nyilatkozatom elkészítésem, kérem nem tekinteni méltósági bévmérőül a beiktatott munkálatokat, mivel sem az ön, sem pedig a kir. kormányzatság által kiadott utasítás figyelembe nem vétetett. Kelt Csik-Szt-Mártonban, oct. 29-én 1864. Becze Zósef.

Nyiltposta. Gy. J. Pesten. A lap megvan inditva; levelezését várjuk. Sziveskedjék szállását tudatni.

Nemzeti színház. Nov. 3-án csütörtökön kezdtek meg színészeink felvételét távollét után az új saisoit. A társulat régebbi tagjain kívül, mint hirdette volt Follinus ur által is, mind az opera, mind a dráma mellé több új tagok vannak összegyűjtve; a drámához Rózsáné Tökés Emilia és Szathmári Károly vannak megnyerve a pesti nemzeti színházról. Az opera mellé első drámai énekesnőnk: Csányi Gizella, coloratur énekesnőnk Fuchsné, Barna

Luiza, altistanőnek Konti Fáni, bassistának Ordy Lehel vannak szerződötve ugyancsak a pesti n. színházról. Azon kívül a dráma, opera és operette nemeiben megjelent legjelesb újdonságokat csinos kiállításal és pontos betanulással igéri előadni Follinus ur. Ezekből látszik, hogy igazgató minden igyekezetét arra fordítja, hogy e jelen színdíjnyit, mely a színpad és nézőtér észszerű alakítása, ugyancsak az egész színház fűthetővé tétele által élvezetesnek igérkezik, azaz is tegye. A megnyitásra Hegedűs L. 5 felvonásos „Bibor és gyász“ című drámáját adták, melyet Kölcsey „Hymnus“-sa előzött meg. A drámában R. Tökés Emilia (Idill) szerepében mutatá be magát, mint új tag; jó színpadi alak, csinos megnyerő külsejével, csak mint első alkalommal már is tapasztaltuk, még a mimikában sok tanulmányozni valója van, ugyancsak beszédben vettünk észre bizonyos csúkláshoz hasonló kettős hangvételt, minek leszkaságát, valamint Rózsáné asszonynak, ugy Ujfalusi-nak is nem ajánlhatjuk eléggé. Gyulai, mint (Pál atya) Mándoki (Béla) szerepében helyt voltak. Zárták, földszint, karzat szorongásig tömve, páholy egy néhány üres volt. (P.)

POLITIKAI HIREK.

Francozország. Páris, oct. 30. Mig egyfelől a császár Nizzába utazásának semmi jelentőséget nem akarnak tulajdonítani, úgy látszik, hogy az angol kabinet egészen más nézetben van, s alaposan kíván értesítve lenni mindarról, a mi jelenleg Francozország déli részében történik. E végre North Vilmos urat küldötte ki két társával, a kik 27-ikén Párisba érkeztek s még azon este tovább folytatták útjukat. Ez a North Villám volt az, a ki egy pár év előtt a „Times“-hez intézett levelében legelőször leplezte le a francia és orosz császárok csakugyan bekövetkezett találkozására iránt létezett tervet. Akkor tapasztalt éles szagló tehetségeért küldötték most Nizzába.

Napoleon császár 27-én esti 8 órakor érkezett meg Nizzába, a pályaudvarban Gavini megyefőnök fogadta, erre az utóbbival kocsiara ült, Jurien al-admirál s Fleury tábornok kíséretében. A városban nyílt kocsiában haladt át, lelkesült üdvözlések között. A megyefőnöki épületben, a nagy lépcsőzet alján, a megyében parancsnokló tábornok, a nizzai polgármester s Gavini neje fogadták. Ebéd után, mely igen rövid ideig tartott, a császár Fleury tábornok kíséretében, gyalog sétált a teljesen kiüvegített városban. 10 órakor a nizzai megyefőnöket s helytartóságot fogadta. Egy óranegyeddel később látogatást tett az orosz császárnál. A császár, ha az idő engedte Villafrancába is elmenend. Az orosz császár még a délelőtti folytatásban visszaadta Napoleon császár látogatását a megyefőnöki épületben. A találkozás hosszas volt. 29-kén Napoleon császár Toulonba érkezett, a honnan a hajóraj megszemlélté után, 30-án kelle tovább utaznia. A czár 30-án szándékozott Nizzát elhagyni.

Olaszország. Turin, oct. 30. A mint már röviden említve volt, a kamarai bizottságok nagy többsége elvileg pártolja a szeptemberi egyezményt s a főváros áthelyezését. A főváros áthelyezése iránti törvényjavaslatot a kormány következő indoklás kíséretében terjesztette a parlament elébe:

„Uram! A jegyzőkönyvnek, mely a múlt szeptember 15-ki szerződéshez van mellékelve, a mely szerződést a királyi kormány Franciaországgal kötött, s melynek célja, hogy a pápai birtokot a francziák kiűrtsék, egy záradék azt mondja, hogy e szerződésnek csak akkor leendő végrehajtandó érvénye, midőn határozat fog kelni arról, hogy a királyság fővárosát Turinből más helyre tegyék át.”

Az okok, melyek e feltétel ajánlását és elfogadását szükségesek tették, ki vannak fejtve ama diplomatiai okiratokban, melyeket a külügyek minisztere az elnökség asztalára tett; szükségesnek volna itt azokat ismételni, mert önk és nélkül is határozottan ítelhetnek az ügy egész folyamáról s annak minden szakiról. A jelen ministerium, elfogadva a kormányzást az önk előtt tudva lévő körülmények közt nem vonakodott kijelenteni, hogy a szerződést a valálhatatlan záradékkal fogadja el, mely a főváros áthelyezéséről szól.

A ministerium elfogadta, és most önk előtt védelmezi, nemcsak azért, mert meggyőződése, hogy politikailag szükséges volt annak szentesítése, és hogy visszavetése gyászos következményeket vonna maga után, hanem azért, mert meglehetősen az előnyök, melyeket attól okszerűleg várni lehet és a kellemetlenségeket, melyeket a végrehajtás magával hoz, az előnyöket sokkal értékesebbeknek találta.

Nem akarjuk eltitkolni, hogy Olaszországban ereje és bölcsesége e körülmények által nehéz próbákra volt téve, annyival inkább,

mivel jövőd sorsa nagyrésztben ezekről függ. A főváros áthelyezése nem csak sok magán- és helyi érdekeket sért, az állam szempontját egészen más helyre tévén, melyen rázkódtatja meg a kormányzás egész szerkezetét, s több tartományok kereskedelmi viszonyait.

Ezenkívül tetemes költséget igényel, a mi a jelen pénzügyi helyzetben még nevel az áldozatot, mely áldozatot mindannyiszor, miután annak eredménye az olasz terület egy pontjának idegen seregektől kiűritése, a nemzeti kérdés végleges és illendő megoldásának előkészítése, a nemzeti méltóság, függetlenség és egység nevében követelik tőlünk.

A ki ily nézpontról tekint a kormányzást áthelyezését, ha szívéből akarja a haza jövőjét, s Olaszország rendeltetésének beteljesedését, nem fog ellentmondani, bármily nehézségeket eredményezzen a végrehajtás.

A ministerium biztosan hiszi, hogy maga ez a nemes város, Turin, ki lévén téve, hogy a főváros áthelyezése által nagy károkat szenvedjen, veszteségét aval a lelki nagysággal és hazafiai önmegtartóztatással fogja hordozni, melylyel magát a nemzeti ügyben annyi érdemekkel tüntette ki, és tudja, hogy ez áldozatát az egész nemzet kiolthatatlan hálájára számíthat.

A képviselők háza és a kormány, a mi őket illeti, semmit sem fognak elmulasztani, a mi e fájdalom áldozatát, melyet a várostól a haza nevében követelnek, könnyítheti. E czélra a ministerium a jelen törvényjavaslat megszavazása után egy tervet fog önk elé terjeszteni, melynek tárgya az lesz, hogy Turin városának kára, melyet az áthelyezés által kikerülhetetlenül szenvedni fog, minél kevésbé legyen érezhető.

A kormányzatság áthelyezésének kérdése e szerint el lévén döntve, az van hátra, hogy műveltségben és dicső emlékekben gazdag városaink közül kijelöljük, melyik mindenek felett legalkalmasabb a kormány s a ház székhelyévé lenni. Önk tudja, hogy az előbbi ministerium Florenczét jelölte, mely földirati fekvésénél fogva a királyság legközpontibb városa s egy oldalon véde van az Appenninektől, más oldalon elég távol a tengerrel.

A jelenlegi ministerium azt gondolta, hogy ily kényes természetű kérdést a parlament kell hogy megszavazzon, és mielőtt a ház elé nyújtandó javaslatot elkészítette volna, tekintetbe vette, hogy a feltételek, melyeket Florencz városa nyújt, kedvezőek a kormányzás kezelésére és a katonai oltalomra épp úgy, mint a kereskedelemre, s ily nagy mértékben a királyság egy városában sem találhatók fel. Nem vonakodunk tehát önk elé egy tervet terjeszteni, mely a kormányzás jövő székhelyét Florenczét jelöli ki.

Az áthelyezés az önk által ismert jegyzőkönyvi egyezmény szerint a jelen törvény kihirdetése után hat hónappal fog történni.

A királyi kormány az áthelyezést egész illendőséggel és haladéknélkül fogja eszközölni. Nem leendő helyes és nem is lehetséges, hogy azonnal átmenjen minden hivatal, mely jelenleg a központi kormányzást képezi. Az áthelyezés azokon fog kezdődni, melyek az illető kormányzás lendítői és irányadói.

Az illő helyiségek hiánya az új fővárosban és az a szükséges, hogy az általános zavar veszélyének eleje legyen véve, arra ösztönöznek, hogy fokozatossággal és szoros elővigyázat alatt történjen annyi érdek, annyi ügy, annyi becses okmány átszállítása.

Az átszállítás költsége tehát ez alapon és mérséklettel a legszükségesebb határok közé van szorítva. A ministerium nem tévesztette el szem elől e körülményre vonatkozólag jelen pénzügyi helyzetünket, sőt teljes figyelmét fordította rá.

A kiadás 1864- és 65-re hét millió lívré van számítva és megállapítva, mit a kormány ezennel kér önköktől, s miről pontos és részletes számadást fog tenni a kormányzatság áthelyezése után.

Ritkán fordul elő uraim, hogy egy ország képviselői ily fontos kérdéssel tanácskozzanak. Önköt lelkesítvén azok a nagy elvek s azok a nemes érzelmek, melyek önknek sajátjaik voltak a jelen törvényhozás legnehezebb pillanataiban, és a melyek jogot adtak önknek a nemzet dicsőítésére, önk aval a méltósággal és bölcsességgel fogják megvitálni és megoldani e kérdést, mely meg fogja győzni a méltó világ többi részét, hogy rendíthetetlen határozatuk végrehajtani egységünket, kivívni egész függetlenségünket s érintetlenül megőrizni szabadságaink drága kincsét.

E bizodalommal van szerencsém a király nevében a következő törvényjavaslatot előterjeszteni:

Victor Emanuel stb. . .

1. cikk. A királyság fővárosa Florenczbe fog áttétni, a jelen törvényt keltétől hat hónappal.

2. cikk. Az áthelyezés költségeire a belügyministerium budgetjébe és külön fejezet alatt 7.000.000 lívrényi hitel nyitattik, még pedig 1864-re 2.000.000 és 1865-re 5.000.000.

3. cikk. A belügyi és közmunkák minisztere különösen meg vannak bízva a jelen törvény végrehajtásával.

A fenebbi törvényjavaslat megvitatására kinevezett bizottság már több ministert kihallgatott s Moscat választotta előadójának. A munkát a csütörtöki ülésre volt napirendre kitűzve.

A „Mem. dipl.“-nek jelentik Rómából, hogy a pápai kormány már elküldötte válaszáat a tuileriák kabinetjének a francia-olasz szerződést tárgyaló közlésére. A válasz egyszerű elismervény arról, hogy a közlemény kézhez jött. A római udvar, az idéztük kútfő szerint, kijelentette, hogy az egyezmény iránti véleményét akkorra tartja fenne, mikor az olasz parlament a főváros áttétele felett már szavazni fogott, s midőn az olasz kormány ebből folyó eljárását látni fogja.

Orosz- és Lengyelország. Szent-Pétervár, oct. 30. A pétervári német újság, a moskai lapnak egy szikkere felelve, többek között ezt írja: Az orosz kérdés Oroszország nagyhatalmi állását és irányát foglalja magában. Oroszország irányát nem hódítás, sem befolyásának nagybővítése. Más államok szövetségeiben keresnek biztosítékot. Oroszország biztosítéka benső fejlődésében rejlik. Ehez képest Oroszország minden állammal, főleg szomszédjaival barátságos viszonyra törekszik.

Odessából a „Triester Ztg.“-ot feltűnő hadi erő ösztönösítéséről tudósítják. A Pruth-tól a Dnieperig 80.000 ember s az átteles vonalon 40.000 doni kozák és 25.000 rendes gyalogság van elhelyezve s oly tökéletesen felszerelve, mintha Oroszország háború előestéjén állana. Mihály nagy herceg a napokban véletlenül odaérkezett, szemlét tartott a csapatok felett, hathatósan ajánlotta a vasut gyors bevezetését, s Akjermannál új erőitvények építését rendelte el, hogy a Dnieper torkolata minden eshetőség ellen biztosítva legyen.

Dánia. Kopenhága, oct. 30. A belügyminister az országgyűlés juttatni tagjaival tartott magán értekezésem azt mondotta, hogy a békeszerződvény hitelesítésére három heti időhataladék, s azután a német csapatoknak Jütlandból kivonulására ismét három hét van megállapítva. A határvonal Wester Wadstéd-től, Wamdrupon át Christian-földtől északra Heilsmindeig van elvonva.

Ujabb. Páris, nov. 1. A „Moniteur“ sürgönye szerint a császár oct. 29-én délelben érkezett meg a touloni pályaudvarba, a hol a tengerészeti miniszter fogadta, s annak kíséretében tüstént az arsenálba ment. A város népe utközben mindentűnt a legmelegebben üdvözölte a császárt. Chabarnes algrófaladmirál s tengerészeti főnök, valamint Bouet-Willamez gróf aladmirál, a hajóraj főparancsnoka, az arsenálban fogadták a császárt, a ki miután a csatarendben föllállított tengerészeti csapatok homlokzata előtt elhaladt, egymás után megszemlélte a „Provence“ páncélos-fregátot, a fűrészműhelyeket, s a morillén-i hajógyárakat. A kikötőből eltávozná, a „Solferino“ admirál-hajóra ült, a hol a hajóraj tisztjeit neki bemutatták. Erre a hajók miután általános hadgyakorlatot eszközöltek, horgonyhelyekre tértek vissza. A császár 5 órakor tért vissza a tengerészeti főnökség palotájába. Este itt nagy lakoma volt, a melyre a főbb polgári s katonai hatóságok is meg voltak hiva. A császár oct. 31-én reggel Lyonban szemlét tartott a lyoni serege képező hadosztályok fölött, melyek Canrobert tábornagy parancsnoksága alatt állanak. Ugyanazon nap folytatban elhagyta Lyont, s este kellett St. Cloudba visszatérnie.

Az orosz császár oct. 30-án reggel elfogadta a nizzai főnököt s hatóságokat, melyek elbucsuáltak tőle, visszaindult Sz.-Pétervárra felé. Itt feltűnt, hogy a belgák királyi Napoleona Marseilleben várakozott, a helyett, hogy Nizzába utazott volna. A spanyol kabinet kijelenté, hogy elfogadja az egyezményt, ha Francozország biztosítani akarja a pápa világi hatalmának fönttartását, mely nélkül az nem állhat fönn. Metternich herceget 6—12-ke közt várják ide; s hírszerint közléseket hozand magával Austria feltételes belegegyezése iránt az egyezményre. MacMahon Algírban erősbítéseket kér. Folytatás bezzélik, hogy a czár rövid látogatást teend St. Cloudban.

Kopenhága, nov. 2. A Berling-féle újság különböző lapoknak a békeegyezmény tartalmáról szóló közléseit nem tartja hiteleseknek s biztos kútfőből merítették; azonkívül ártalmasok is, miután magyarázatokra adnak alkalmat egy oly tárgy felett, a mely sokkal fontosabb, mintsem eldöntésének elébe kellene vágni. A sajtó jól tenné, ha annyi önmegtartóztatást tanusítva, hogy várja be a hiteles közlést.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

HIRDETESEK.

NEM HIVATALOS.

Haszonbéri hirdetés.

(280) (1-3)

Báró Wesselényi Farkas ő mltgának moci tagosított birtoka, mely áll 1572 hold és 615 ööl szántó, kaszálló és legelőből; 8 hold 1035 ööl mivélés alatt lévő szőlőből, lakó házakkal, s gazdasági épületekkel ellátott belsőből, a **korcsmárlási joggal** és évenként tartatni szokott **négy országos vásár jövedelmével**, haszonbérbe adandó, a jövő 1865 év apr. 24-kétől kezdve 6 évre. A feltételek iránt értekezhetni Hadadban a tulajdonos báró urral, és Kolozsvárt a belsőkirály utcában, a 17-dik szám alatti házban.

(263) (6-6)

Alóli ajánlja a legnagyobb választékban és nagyszertien **ellátott Szöcs-mű raktárát**, s különösen minden igyekezetét arra fordítja, hogy több évi külföldi tapasztalatai házára felhasználja, arra törekedvén, hogy a **szegényebb sorsúak** is képesek legyenek ezután **Bundával** ellátni magukat.

PROHACZKY JÁNOS, szöcs-mester Kolozsvárt

Nagypiacz Nro 7.

(110) 1/11 1864. (22-22)

Valódi MOLL SEIDLITZ-PORA

mely a párisi műkiállítás arany-érmét nyert.

Középponti raktára a „Gólyához” címzett gyógyszerár Bécshen, és egyedül az alább megnevezett raktárakban kapható.

Figyelmeztetés. Miután tapasztaltam, hogy az ugynevezett Seidlitz-por használati utmutásokkal áruhatnák, melyek szóról szóra az enyim szerint utmutatva, a közönség csalódására, még saját névaláírásomat is viselik, s ily módon azok külsőjokról itélve saját gyártmányaimmal könnyen felcserélhetők lévén, bátor vagyok azért ezen hamisítások ellenbe óvasul mindenkit azon megjegyzéssel figyelmeztetni, miszerint az ilyen műszereknek megkülönböztetése végett, minden általam készített skatulya Seidlitz-por saját óvó bélyegemmel van ellátva, s minden egyes por-adagot magába foglaló fehér papíron ezen esmertető-jegy „Moll Seidlitz-pora” (Moll's Seidlitz-Pulver) víznyomáson látható.

Ára egy bépecsételt eredeti skatulyának 1 ft 25 kr. oszt. ért.

Használati utasítással minden nyelven.

E porok számtalan, rendkívüli esetben hebizonyult gyógyhatásuknál fogva minden eddig-
elő ismert házi gyógyszer között bizonyára a legelső helyre méltandók. A császári nagy bi-
rodalom minden részeiből hozzáuk beküldött több ezernyi hálaírat részletes biz nyitványul szol-
gál, hogy azok rögzött dugulás, emésztetlenség és gyomorégés, továbbá görcsök, vesebeteg-
ség, ideg, szívdobogás, ideges fufajás, vértorlódás, közhányás, tagfájdalom, s végül
hysteria, hypochondria, tartós hanyási inger stb. esetében a legjobb eredménnyel használtatik,
s a legártalmasabb gyógyeredményt vivtak ki. Ezen, már nagy csomaggá nőtt levelezés számtalan
bizonyítványait tartalmazza azon szenvedőknek, a kik gyakran, miután az allopathiai és vizgyógy-
módot használnak, ezen egyszerű házi szerhez folyamodtak és egészségüket egyszerre
és állandóan visszanyerték. Ezen elismerési iratokban a nép majd minden osztálya u. m. tanítók,
kereskedők, kézművesek, mű éseik, mezői gazdák, tanárok, hivatalnokok, katonák, sőt gyógy-
szeresek és orvosok is, valamint több oly mindkét nemből való egyének képviselve, a kiknél
azelőtt a leghíresebb gyógyforrások a legkisebb könnyebbülést se idézték elő és a kik csupán a
valódi Seidlitz Porok rendszeres használata által lettek tökéletesen egészségesek.

Valódi minőségben kapható csupán csak

Kolozsvárt: RITTER Tr. özvegye gyógyasz. Továbbá Beszterczén: Szon-
got György. Brassóban: Jekelius F. Fogaras: J. B. Gschader. M.-Vásárhelyt: Bu-
cher M. és Burdats A. N.-Bányán: Haracek. Nagy-Károlyban: Schöberl. Nagy-
Szebenben: Müller gyógyasz. N. Váradon: Jánky Antal. Segesvárt: Misselbacher.
Szász-Régen: Wachner & Schinker. Szászsebesen: Binder F. gyógyasz. Szent-
Agóthán: Knall K. gyógyasz. Szerdahelyt: Schimert F. gyógyasz. Zalat-
nán: Mégy G. A. gyógyasz. Zilahon: Harmath S. F.

A fennebbi cézegeknél létezik még ezeken kívül a

norvégiai „Bergen” városból való valódi

DORSCH-MÁJHALZSIROLAJ

raktára is.

Ára egy nagyobb üvegek 1 ft. 80 kr. egy kisebbnek 1 ft. o. é.
Az üvegek el vannak látva védmarkommal és kimerítő használati utasítással.

Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytanilag megvizsgáltatik és czinkpak-
kal elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályosabb májhalzsir faj a dorsch-
halaknak leggonddosabb egybegyűjtése és kivilágosítása által van megnyerve, és egyáltalán
semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a bepecsételt üvegekben lévő
folyadék egészen épen és azon állapotban van, miként az köz-
vetlenül a természet által nyújtott. — E valódi Dorsch-májhalzsirrolaj Euro-
pának minden orvosi tekintélye által mint legjelesbb gyógyasz a mell- és tüdőbajok-
ban, scrophulus és rachitis, közhány és csúsz, idült bőrkütiés,
szemnyitadás, ideg- és több más bajokban legsikeresebben alkalmaztatik.

MOLL A. gyógyasz Bécshen,
„zum Storch”, Tuchlauben.

(268) (8-12)

BALÁZS BOLDIZSÁR

BUNDA-BAKTÁRA.

A TANÁCSHÁZ MELLETT 3-dik szám.

A hól is mindennemű férfi és női utazó és városi BUNDÁK talál-
tának jutányos árak mellett.

Valamint becses megrendelések pontos teljesítésére vállalkozik fennirt.

(279)

Vendéglős KÖNIG JÁNOSnak van szerencséje Marosvásárhelyt nagy-szent ki-
rályutczában a **fejér Lóhoz** ezimzett ujonnan szervezett szálló-szobakkal ellátott **ven-
déglőjét** a t. n. érd. utazóknak becses figyelmükbe ajánlani.

Számos látogatásért esedez

KÖNIG JÁNOS, vendéglős.

Marosvásárhelyt, october 28-án, 1864.

(277)

(3-3)

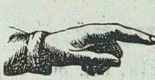
Vendéglői hirdetés és megnyitás.

Alóli mint bérlő, az **Ángolló** ezimű vendéglőből, **Biásini szállodába tévén**
át vendéglőjét, a hol is a vendégszobák újból kifestve, újból butorozva lévén, — van
szerencséje a nagyérdemű közönséggel tudatni, hogy a mai naptól kezdve, legpontosabb
szolgálat mellett, mérsékelt áron, csinos tiszta szobák s abba minden megkívántató, ugy
reggeli, déli és estvéli válogatott ételek- és italokkal kedveskedhetik.

Szabó Ferencz,
haszonbérő és vendéglős.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt

Megjelent s már kapható!

Kolozsvári nagy Naptár

1865-dik évre.

Szerkesztette **K. PAPP MIKLÓS.**

Ára 1 frt o. ért.

Hogy olvasóink előre tájékozhasssák magukat minő bő s változatos tartal-
mu Naptárt nyernek a legpompásabb **színezett könyomatu** diszkeppel
együtt **egy forintért**, itt közöljük tartalmát is, melyben irodalmunknak na-
gyobb részét a **legjobb** hangzásu neveivel találkozik az olvasó.

Tartalom:

I. Naptár rész. II. Szépirodalom és történelem. Biró Szép Anna. Közli: *Gállay Sándor*. Miért áll görbén az enyedi toronycsillag? *P. Szathmáry Károly*. Mikor imádkozom. *Isidorától*. Erdély nevezetesebb asszonyai. *a) Ujfalvy Krisztina. b) Cserei Ilona. c) Wesselényi Miklósné. d) Kornizs Kata. (Haller Jánosné). e) Gr. Bethlen Kata. (Haller Lászlóné, később gr. Teleki Józsefné). f) Báro Dániel Polixena. (br. Wesselényi Istvánné). g) Gr. Teleki Mária. (gr. Rédei Adámné). h) Kőváry Lászlótól. A passio-hétén. Szász Gerőtől. Eszmétörödek, Imogen naplójából. Isidorától. Zsuzsi nagysám. Medgyes Lajostól. Egy rövid felvilágosítás. (Humoreszk) Gyarmathy Miklóstól. Oly egyedül állók. *Hilártól*. Kirándulás székelyföldre. (Naplótörödek.) Gyertyánfi Istvántól. Temetőben. *Jakab Jánostól*. Bülni Farkas Sándor naplója. Oly nagyon szeretett! (Románec.) Girárdin Emilia után Szász Domokos. Bornemisza Anna levéltárcajából. Közli *Szálgyi Sándor*. Nem derülhet ki világom! *Isidorától*. Az elátkozott herceg. *Balázs Sándortól*. Őlni vágyik. *Réthy Lajostól*. Pegli tündérekertje. *Br. Bánffy Dezsőtől*. Az éneklő lélek. (Erdélyi népmonda.) Közli *Pataki Ferencz*. Gunyoljatok bátran. *Hilártól*. Rozsnyai Dávid folyamodása az erdélyi kir. főkományszéki bizottsághoz hátramaradt fizetése ügyében. Közli *Szabó Károly*. Elutazott! *Convert után Szász Domokos*. Visszaemlékezés Közép-Amerikára. (Nő élet.) *Dr. Ellendorf után* .... Kornizs Gáspár bucsuzatója 1683-ból. Közli *Torma Károly*. Egy esküvő után. *Szász Bélától*. Benkő József. (életrajz.) *Papp Mártontól*. Az 1784-ben támadt oláh zenebonának leírása. Készítette *Benkő József*. (Az eredeti kézirat után) Kolozsvártól. *Ujfalvi Sándortól*. A hűtlenség. (Népies költői beszély) *Hory Farkastól*. Ha lovad van, szénád is legyen. *Genre, Réthytől*. Tündér száryan. *Besenyőtől*. Hogy lehet valaki az anj köz tudós társaság tagja? (Humoreszk.) Művészi élettörödek. Magyar testvéreink Moldva-Olahországnak. *Koos Ferencztől*.*

III. Természettudomány. Virágdivat *Brassaitól*. Az év négyszakának a növényvilágini uralma. *a) Tavasz. b) Nyár. c) Ősz. d) Tél. Pávai Vajna Elektől*. A kanári madár sajátágairól s a vele való bánásmódról.

IV. Ipar és kereskedelem. A gazdaság elemeiről a társadalomban. *Sámi Lászlótól*. Honnan vegytünk pénzt? *Gámn Zsigmondtól*.

V. Mezei és kerti gazdaság, díszkertészet. Kolozsvár kertész ipara: *a) 30 év előtt és most. b) Sétátér. c) Bonyumál. d) Fűdők. e) Zöldseg piac. f) Magkereskedés. g) Gyümölcsészet. h) Virágtanyásztás körül Kolozsvár kertiben. i) Bányai Vita villája. j) Sírkert. k) Groisz Nándor ur villája. l) Házsongárdi csúsz. m) A legzebb rózsabokor. n) Múzeum kert. Nagy Ferencztől*. Kilátás. *Berde Áron* jog-academia tanártól.

VI. Közintézetek és egyletek. A kolozsvári nemzeti színház. (B...) A kolozsvári jótékony nőegylet. *Kovácsi Antaltól*. A maros-vásárhelyi jótékony nő-egylet keletkezése és működési rövid története. *Száva Farkastól*.

VII. Gernyeszeg. *Gálfi Sándortól*. Czimkép magyarázat.

VIII. Vegyes cikkek. A papirus története. *Papp Mártontól*. Nehány szó a löel-adásról. Löszelidítés titka. Az erdők s azoknak rendeltetése. *Idb. Borsinczi Károlytól*. A földkéreg- és a mohák viztartó képessége az erdőkben, az „Österreichische Vierteljahrschrift für Forstwesen” után *Paulinyi Sándor*. Venyige trágya. *B. Bánfi Dezsőtől*. Valami az akácokról és annak vetéséről. (E. L.) A repeze ellenségei. *Nagy Jánostól*. Faoltó tapaszok. *Nagy Jánostól*. Természeti levellenyomatok (Natur Selbdruck.) Virágzásasztás. (E. L.) Oszták posta-ügy. *Reisenhofer Rudoltól*. A kolozsvári cs. kir. posta menete és jöve.

IX. Gazdasági aprók ezikk. A lovak táplálása. Biztos óvszer a búzafűzög ellen. Kukorica-érés siettetése. Miképp lehet meggátolni, hogy fel ne magozzék a saláta? Hogyan lehet a bort penésztől, hordó s dohosszagtól megóvni? Új mód a lovak életkora megtudhatására. Szőlőt frissen eltartani Szilvát eltartani Burgonya betegség ellen. Szappant készíteni a háztartásban. Könnyű és új mód fonalat fehéríteni. Egyszerű orvosság a váltóhideglelés ellen. Moly ellen. A ruha-keményítés módja. Cselédbért, árándát mutató tábla újpénzben. Tavírdék. Bélyegilleték fokozatok. Kamat számítás. A királyhágon inneni vásárok hónapontkint. Tisztíró névtár. Kolozsvári kalauz. Erd. Múzeum-egylet. Erd. gazdasági egylet. Kaszino. Polg. társalkodó. Iparos olvasó-egylet. Stein J. Kölesnő-könyvtára. Nőegylet könyvtára. Orvosok, sebeszek, szülészek, borbélyok, kőzbábák. Gyógytárak. Tudakozó intézet. Kisegítő pénzügyegylet. Könyvkereskedések. Festők, fényképezések, rajztanítók. Ének- és zenetanítók. Nyelvmenterek. Ércmetsző. Orgonakészítő. Ezet-gyár. Gépszek. Gépraktár. Gáz-malom. Gyertya-gyárak. Olaj-gyár. Rozsolis készítő. Szeszgyárak. Vendéglők, szállodák. Iparos céhek.

A Naptárra szóló megrendeléseket gyorsan s a legpontosabban teljesítjük.

Az aláírók példányainak szétküldését már megkezdettük; a **kisobb** megrendeléseket — a pénzbekeüldési posta-bér megkímélése tekintetéből — **utánvétellel** küldjük.